

Veenbukas vesine viinakuu

■ Kinnitides hakkab lõhnama naftaliini järele, ei ole talv enam kaugel. Vene tähelepanek.

Tänavune viina-, pori- ja lehelangelmiskuu oli üllatavalt soe. Mälus on seda kuud ikka seostatud millegi kõleda, vesise või lõrtsisega. Nüüd oli ilm küll vesine (enamikus maakondades), kuu lõpu poole ka lõrtsine, samas ei sugugi kõle.

Mitte alati pole septembriski aegu, kus paarkümmend päeva puuduvad öökülmad! Ja aedades õitsevad kevadlilled kullerkupud koos kirsside ja maasikatega, metsast aga korjatakse suviseid kukeseeni ning puravikke.

Soe nagu mullugi

Esimesed kakskümmend päeva oktoobrikuust meenutasid mullust, aga ainult õhusooja poolest. Aasta tagasi Tartumaal arvutati I dekaadi keskmi-seks 11,6°. Sama tuli ka tänavu. II küm-mepäevaku näitaja 6,9° oli kraadiküm-nendiku võrra eelmise aasta omast kõr-gem. Sademete bilanss oli aga väga eri-nev: mullu vaid 3 mm, nüüd 68.

Lõuna- ja Edela-Eestis püsis suhte-liselt kuu sügisilm päris oktoobri lõ-puni. Kuu viimase nädalalõpu veet-sid sealsed elanikud rahulikult aias toimetades ega osanud arvatagi, et Virumaale sadas südatalvise moega lumi kaela.

Nii et ka seekord ei muutnud ilma-taata omi harjumusi kohelda maa eri otstes elavaid kodanikke erinevalt. I dekaadis sai Tallinn vaid 14 mm vihma, Kuusiku seevastu aga kaugelt üle kahekordse portsu ehk 52 mm.

II kümnapäevaku sajukontrastid olid juba kümnekordsed: 36 mm-st Jõhvis kuni 2–3 millimeetrini Rist-nas ja Lääne-Nigulas.

Kui meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis (EMHI) Eesti sademete kuusummad kokku arvati, selgus, et

enim sadas Kuusikul (128 mm ehk 178% normist), kõige vähem aga Võrus (69 mm – 120%).

Enamiku oktoobrist püsis põua-poolsena aga Harjumaa, kus veel ok-toobri keskel valitses metsades suur tuleoht.

Talvisemaid sademete liike – lu-mekruupe ja lõrtsi – tuli ajuti, laigu-ti ning kohati 20. oktoobri paiku. Pä-ris lume tõi aga Kirde-Eestisse ning Põlvamaale maha ametlikult kehtes-tatud talveaeg ööl vastu kuu viimast pühapäeva.

Eelviimase, 30. kuupäeva hommi-kul mõõdeti lume paksuseks Narva-Jõesuu vaatlusväljakul juba 9, Jõh-vis 6 cm. Päev hiljem oli ligi veerand Eestist valge (Türil 1, Väike-Maarjas 3, Narvas 6 cm lund).

Õnneks suudeti Briti kuningan-na visiidi ajaks ilm üpris külalislah-ke hoida. Vähemalt inglisepeärasena. Tuul oli väheke vinge, kuid mitte tu-gev (kübarad hakkavad lendama 11 m/s juures – sõltuvalt muidugi küba-rast ja peast), see-eest ei valanud noil päevil vihma ega möllanud sügistorm, nagu juhtus kuu lõpupäevil.

Tsüklonile oma nimi!

Oktoobri teise poole soojagraafik õõt-sus kui ummiklaine suvisest sooju-sest kuni hilissügisestest külmakraa-dideni (Valgas 30. oktoobril –8,2°). 22. ja 24. kuupäeval püstitati isegi koha-likke päevarekordide (näiteks Tartus 16,6°, Narva-Jõesuus 15,2°).

Kõige soojem oli siiski 1. kuupäev, kui Valgas registreeriti õhusoojaks 19,5°. Kuu absoluutse soojarekordi-ni (+22,4° Pärnus 2.10.1981) jäi veel veidi maad.

Tänavuse viinakuu keskmiseks

õhutemperatuuriks riigis arvutati EMHIs 8,5°, mis on normist 2,6° kõr-gem. Soojem oli saartel (Vilsandil ja Sõrves 11,5°), jahedam Pandivere kõr-gustikul (Väike-Maarjas vaid 7,5°).

Kuu lõpupäevil püsis kraadiklaasi näit nii Kirde- kui Kesk-Eestis nulli lähedal.

Suuremat elevust tekitas möödunud kuul muidugi tänavune esimene tõsi-sem sügistorm. Saksamaal Yanquiuks (hiina nimi, loe: jäntšö) ristitud tsük-lon kergitas ööl vastu 28. oktoobrit Pär-nu ja Soome lahes vett ja pani katuseid lendama ning puud murduma.

Tolle kentsaka nime ostis sel kuu-päeval tegutsenud madalrõhkkonna-le keegi Yanqiu Ling 199 euro eest.

Tuleval aastal, muide, kannavad tsüklonid Euroopas meeste ja an-titsüklonid naiste nimesid.

Viimaste ristimine oma nimega on kallim – 299 eurot, sest kõrgrõhkkon-di esineb harvem.

2007. aasta algul on veel vabu tsük-loneid, mis algavad J, L, M ja N-tähe-ga. Ostust teatage aadressil wetterpate@met.fu-berlin.de. Kiirustage!

Ettevõtmise taga on Berliini tuden-gid, kes äriideena hakkasid sel moel mõne aja eest madal- ja kõrgrõhk-kondadele Euroopas nimesid pane-ma, sarnaselt orkaanidele.

Selle Yanqiu-nimelise tormi tõste-tud merevee tase ning tuule kiiru-sed said sel korral väga hästi ennus-tatud. Koostöö EMHI ja TTÜ mere-süsteemide instituudi vahel on haka-nud vilja kandma.

Pärnus 135, Narva lahes 123 ja Tal-linna sadamas 93 cm kõrgusele ker-kinud merevesi suuremat pahandust ei tekitanud. Rohkem oli elektri- ja päästemeestel tegu liinide paranda-mise ning langenud puude tükelda-

misega. Kuuldavasti oli ka üks ohver – koer, kes sai mahalangenud elektri-liinist voolu.

Oktoobris oli näha vähe päikest, see-vastu palju äikest. Nelja piksepäevaga põles hooneid Viljandi-, Tartu-, Jõgeva-ja Võrumaal. Põltsamaa vallas Kalikü-las tappis punane kukk 35 kana.

Ilmast mujal ja muiste

Troopiliste orkaanide hooaeg Atlan-dil jäi üle ootuste, õigemini kartuste, vaikselt. Seevastu said USA kirde-osariigid tunda varajast lumetormi. Maha tuli üle 60 cm lund. Kümnepal-line torm koos paduvihmaga rappis kõvasti Kreeka saarestikku, vigasta-da sai mitu turistit.

Pool Austraalia põllumaast on kah-justatud tugevast põuast, mis ei taha kuidagi järele anda.

Viinakuu sada aastat tagasi oli Tar-tus jahe (4,9°) ja kuiv (22 mm).

Postimehele anti teada.

Torist. Pärnust Riia poole minev

hiljuti ehitatud kivitee on rikkas: aukline ja rööpline.

Mujal on sarnaste kiviteede pääl iga 3–5 versta taga teevaht, kes iga-päev mööda teed käib ja parandab, kus tarvis on. Siinse teevasi tööd pole aga kusagil näha.

Pärnust. Linnud lähevad see aasta õige hilja soojale maale, veel 22. sept. nägin pääsukest ja kuldnokkasid.

Samarast. Lumetuisu asemele on nüüd udu tulnud. Aurulaevad ei sõi-da öösel.

Saaremaalt. Tänavu sügisel on il-mad seni õige ilusad olnud. 8. ok-toobril sadas kaua aja järele natuke-ne vihma, mis kõue kargatuste saa-detusel sündis.

Tartust. Kartul armastab kergelt maad läbilaskja maapõhjaga, kas-vab aga siisgi iga maa pääl. Kartuli keemialik kokkuseade seisab kartu-li tõuu, maa, väetamise ja õhu olu ot-sekohese mõju all.

AIN KALLIS